

Список використаних джерел

1. Репин В.В., Елиферов В.Г. Процессный подход к управлению. Моделирование бизнес-процессов. / Репин В.В., Елиферов В.Г. — М.: РИА «Стандарты и качество» — 2008. — 408 с.
2. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика. / Бордовская Н.В., Реан А.А. — СПб.: Питер, 2009. — 304с.
3. Подласый И.П. Педагогика. / Подласый И.П. — М.: Высшее образование, 2006. — С. 209-232.
4. Левитан К.М. Юридическая педагогика. / Левитан К.М. — М.: Норма, 2008. — С. 53-57.
5. Юридическое образование в России: поиск новых стандартов качества //URL: <http://www.pilnet.ru/news/184-legal-education-new-quality-standards.html> (2012.16.03).

Кравчук М. А.,

доцент кафедри теорії та історії держави і права
юридичного факультету Східноєвропейського
національного університету імені Лесі Українки
МОН України, кандидат політичних наук

ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Формування концепції правової держави є вкрай складним, багатоплановим процесом, що включає в себе не тільки формування структур влади, які здатні забезпечити дотримання законності та прав громадян, але й наявність широкого спектру політичних партій і рухів, соціальних груп і прошарків зі своїми специфічними інтересами, особливою правовою, політичною, соціальною, економічною поведінкою. Теорія правової держави поширилася на країни Західної Європи, Північної Америки, розвиваючись і збагачуючись протягом десятиліть, зазнала значної трансформації, що обумовлює актуальність дослідження.

Метою дослідження є історико-правовий аналіз формування концепції правової держави.

Уявлення про державу як про організацію, що здійснює свою діяльність на основі закону, почали формуватися вже на ранніх етапах розвитку людської цивілізації. Так, ще у XVIII столітті до нашої ери правитель Вавилону цар Хаммурапі видаючи закони написав: «Для того, щоб сильний не кривдив слабого, щоб з сиротою і вдовою чинили справедливо.... Щоб судив суд у країні, щоб ухвалювали вирoki в країні, щоб з пригнобленим чинили справедливо, я вирізьбив мої дорогocінні слова на моїй стелі і поставив перед зображенням моїм, царя справедливого».[4, с. 33] Дальшого розвитку ідея правової держави в розумінні верховенства чинних законів набуває в античні часи. Аристотель, Платон, Геракліт, Цицерон у пануванні законів вбачали запобігання сваволі посадових осіб та могутність держави. Платона можна вважати одним з перших давньогрецьких філософів, який у систематичній формі подав своє розуміння держави. Платон висунув свій проект ідеальної держави, який є першою соціальною утопією в історії суспільства. Ідеальна

держава, згідно з філософією Платона, повинна бути заснованою на засадах справедливості. Мислитель надавав великого значення закону й законності в житті суспільства. «Я бачу близьку загибель тієї держави, де закон не має сили і перебуває під будь-чиєю владою,- писав Платон. – Там же, де закон є володарем над правителями, а вони – його раби, я вбачаю спасіння держави і всі блага, що їх можуть дарувати державам боги». [3, с. 48] Важливий крок у напрямку формування теорії правової держави зробив давньоримський вчений Марк Тулій Цицерон. Він писав: «Закон – опора того високого становища, яким ми користуємося у державі, основа свободи, джерело правосуддя: розум, душа, мудрість і сутність держави зосереджені у законах» [5, с. 215].

Подальший розвиток ідеї правової державності виклали мислителі середньовіччя Н. Макиавеллі і Ж.Боден. У своїх працях Макиавеллі зробив спробу визначити контури ідеальної держави, яка щонайкраще відповідає потребам свого часу. Ціль держави він бачив у можливості вільного користування майном і забезпечення безпеки для кожного. Боден визначав державу як правове керування багатьма сімействами і тим, що їм належить.

У період Нового часу у розробку концепції правової держави значний внесок зробили прогресивні мислителі Г.Гроцій, Т.Гоббс, Б.Спіноза, Д.Локк та інші. Гроцій був першим видатним теоретиком школи природного права. Значний внесок у розробку основних елементів правової держави в період Просвітництва внесли Ш. Монтеск'є, Ж.Ж Руссо, І. Кант, Л. Гегель і інші. Монтеск'є пояснював установами правової державності необхідністю свободи у громадянському суспільстві. «Свобода є право робити усе, що дозволено законами. Якби громадянин міг робити те, що забороняється законами, то в нього не було би свободи, тому що теж саме могли б робити й інші громадяни» [2, с. 175]. Таким чином, політична свобода в Монтеск'є означає встановлення законності і безпеки.

Помітний внесок у розвиток ідеї правової держави зробив видатний німецький філософ І. Кант. Він – прихильник справедливості, а тому справедливою організацією суспільства, на його думку, повинно бути встановлення «вічного миру» [1, с. 200]. Правова держава, за Кантом, характеризується не як емпірична реальність, а як ідеальна теоретична модель, що нею слід керуватися як вимогою розуму і метою наших зусиль у практичній організації державно-правового життя.

Глибокі розробки питань становлення правової держави у ХХ ст. здійснено українськими вченими-юристами С. Дністрянським, Б. Кістяківським, М. Владимирським-Будановим, О. Малиновським, П. Рабиновичем, М. Ясинським та ін. Наприклад, Б. Кістяківський, як прихильник теорії правового самовизначення держави, вважав, що єдиним творцем правових норм є держава. Найпершою вимогою існування держави є неодмінне дотримання нею створених норм. При такій умові право перебудовує державу і перетворює її на правове явище.

Слід зазначити, що українські автори концепції про державу і право були попереду багатьох мислителів Західної Європи з питань природного права, панування в державі закону, місцевого самоврядування та ін. Розмірковуючи про співвідношення держави і особи, переважна більшість із

них на перше місце ставили інтереси людини, а метою держави вважали забезпечення прав і свобод кожного громадянина.

Список використаних джерел

1. Кант І. Сочинения: В 6 т. – М., 1965. – Т. 2. – 300 с.
2. Монтескьє. Избранные произведения. – М., 1955. – 280 с.
3. Орач Є.М. Історія політичних і правових вчень: Навчальний посібник. - К.: Атіка, 2005.- 560 с.
4. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. – Том 1: / За ред. Члена-кореспондента Академії правових наук України В.Д. Гончаренка. – К.: Ін Юре. – 1998. – 504 с.
5. Цицерон. Диалогі о государстве и законах. – М., 1966. – 250 с.

Юхимюк О. М.,

доцент кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки МОН України, кандидат юридичних наук

КЛАСИФІКАЦІЯ ТИПІВ ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ

Роль і значення застосування права настільки велике, що часто цю форму реалізації права виділяють в самостійну, вказуючи, що правозастосування, як і правотворчість – це два особливих напрямки функціонування правової системи, тому дослідження проблеми правозастосування є надзвичайно актуальним.

На загальнотеоретичному рівні питання правозастосування розглядалися у роботах таких науковців, як Рабінович П., Алексєєв А., Кельман М., Скаун О. та інші. Дискусійним залишається питання про суб'єктів правозастосування та типологію (класифікацію) правозастосовчої діяльності за цим критерієм.

Поняття правозастосування присвячені праці багатьох науковців. Скаун О. визначає застосування норм права (правозастосовчу діяльність) як владно-організаційну діяльність уповноважених державних органів, організацій і посадових осіб, яка здійснюється в процедурно-процесуальному порядку і полягає у реалізації норм права шляхом винесення юридичних рішень щодо конкретних суб'єктів з конкретних питань. [1, с. 414]

Одним з дискусійних питань теорії правозастосування залишається питання про суб'єктів правозастосування та типологію правозастосовчої діяльності за цим критерієм.

З огляду на правовий статус суб'єкта правозастосування та процедур, що застосовуються при прийнятті рішення, розрізняють чотири типи правозастосування, а саме: судовий тип; адміністративний тип; квазісудовий тип; квазіадміністративний тип.

Парадигмою судового типу правозастосування звичайно є застосування права судом. Судовий тип правозастосування характеризується прийняттям судових рішень, що, як результат правозастосування, приймаються в разі виникнення спору, або, якщо сторони процесу подають різні чи окремі позови,